

KESKUSTELUA

Heikki Hyvöselle ja Suomen Museolle

Tutkija Heikki Hyvönen kiinnittää Suomen museoon 1995 kirjoittamassaan Christina Bäcksbackan väitöskirjan »Viceamiral Carl Olof Cronstedts hem» kritiikissä huomiota suureen joukkoon yksityiskohtia. Tutkimuksen varsinaisesta aiheesta, yhden aikakauden historiallisen henkilön kodista taide- ja kulttuurihistoriallisena ilmiönä, ei artikkelissa juuri puhuta. Vanhaa sanontaa soveltaen voi todeta, että Hyvönen ei näe sitä metsää, johon Bäcksbackan tutkimus kohdistuu, hän ei edes tuijota sen puita, vaan keskittyy etsimään virheitä yksittäisistä neulasista.

Filosofian tohtori Christina Bäcksbacka vastaa kirjoituksessaan Hyvösen hänen tutkimuksensa yksityiskohtia koskevaan kritiikkiin. Allekirjoittaneet rajoittuvat Heikki Hyvösen yliopistollista esinetutkimusta yleisemmällä tasolla koskeviin letkauksiin.

Christina Bäcksbackan akateemisen opinnäytetutkimuksen ohjaajina, esitarkastajina ja hyväksyjinä haluamme kiinnittää huomiota hänen työnsä yleisempään merkitykseen. Yliopistojen taidehistorian, kulttuurihistorian ja etnologian laitoksilla harjoitettava esinetutkimus ei rajoitu (eikä voi rajoittua) Hyvösen mallin mukaiseen yksittäistietojen ja tietosanakirjatermien luettelointiin. Täsmällisiin ja luotettaviin luetteloihin tähtäävä perustutkimus on perinteisesti kukoistanut museoissa luonnollisena osana niiden kokoelmien kartuttamis-, tutkimus- ja hoitotyötä. Yliopistoissa taas on pyritty yleisempiin, tieteellisesti laajemmin tai syvemmin määritettyihin ja teoreettisesti uutta etsiviin ongelmakokonaisuuksiin – myös esinetutkimuksessa.

Se, että esinetutkimus ei viime vuosikymmenillä juuri ole ollut opiskelijoiden suosiossa, on saanut monet museotkin huolestumaan. On pelätty nuorison vieraantumisen esinetutkimuksesta johtavan siihen, että museot eivät vastaisuudessa saa yliopistoilta riittävän osaavaa työvoimaa. Syntyneen kuilun kaventamiseksi on käyty neuvotteluja ainakin Museoviraston ja Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen välillä. Muualla Suomessa yhteistyötä on vastaavasti lisätty maakuntamuseoiden ja yliopistojen eri laitosten välillä. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksella on myös kevätlukukaudella 1996 järjestetty esinehistorian kurssi, jonka toiminta syyslukukaudella jatkuu opintopiirinä. Tilanne näyttäisi siis olevan luonnollisella tavalla korjaantumassa.

Christina Bäcksbackan väitöskirja tukee osaltaan tulevia ponnistuksia esinetutkimuksen perspektiivien laajentamiseksi. Siinä on yhden jäämistön perusteellisen tutkimuksen pohjalta onnistuttu rakentamaan mielenkiintoinen esitys 1700-luvun kodista yhtäältä yksilöllisen karriäärin tuloksena ja toisaalta esimerkkinä ajankohdan aineellisen kulttuurin laajemmista rakenteista, symboli- ja merkitysarvoista. Bäcksbacka on saavuttanut merkittäviä tuloksia yhdistämällä taitavasti taidehistorian, henkilöhistorian, sukututkimuksen, poliittisen ja aatehistoriallisen sekä käsityön historian näkö-

kulmat. Tällaista synteesiä ei rakenneta pelkillä esineluetteloilla eikä hakuteosten avulla, ne ovat mahdollisia vasta perustietojen selvityksen jälkeen.

Kun Hyvönen antaa neuvoja Bäcksbackan työn ohjaajalle ja esitarkastajalle, hän huomauttaa, että näiden olisi pitänyt miettiä väitöskirjan terminologiaa, rakennetta, ongelmanasettelua, tutkimusmetodia, aineiston riittävyttä, asiasisällöin oikeellisuutta, nootitus- ja lähdeaineistoa, jne. Kirjoituksesta ei selviä, mistä Hyvönen päättelee tämän jääneen tekemättä. Terminologian täsmällisyyttä, josta Hyvönen kantaa erityistä huolta, on aina tavoiteltava, vaikka jokainen tutkija tietää, että mitään yksiselitteistä tai lopullista terminologiaa ei ole mahdollista kehittää. Tämä käy selkeästi ilmi Heikki Hyvösenkin kirjoituksesta, siitä huolimatta, että hän puhuu jopa »virallisista termeistä».

Tutkija Heikki Hyvösen valitteleva »esineellisen kulttuurihistorian yliopistotutemuksen» vähäisyys ei parane hänen kirjoituksensa kaltaisista hyökkäyksistä niitä kohtaan, jotka tätä tutkimusta tuloksellisesti harjoittavat. Pienessä maassa eri tahojen yhteistyö joka alalla on edistymisen tärkeä ehto. Olisi toivottavaa, että tutkija Hyvönenkin toisi asiantuntemuksensa yliopistoihin sen sijaan, että hän keskittää sen yksipuolisesti kielteiseen kritiikkiin.

Suomen Museon toimitusperiaatteet herättävät myös tässä yhteydessä ihmettelyä. Kun yhden kerran vuodessa ilmestyvä tieteellinen julkaisu päättää antaa tilaa kärjistetyn poleemiselle kirjoitukselle, sen olisi tarjottava kritiikin kohteeksi joutuneille mahdollisuus julkaista vastineensa saman numeron sivuilla. Sellainen on tapana arvovaltaisissa tieteellisissä julkaisuissa.

Helsingissä 26 p:nä kesäkuuta 1996

Bo Lönnqvist

C.J. Gardberg

Jukka Ervamaa

Riitta Nikula